

Barraca de les Comes

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Les Comes
Alçada: 257

Coordenades:

Latitud: 41.63742
Longitud: 1.89111
UTM Est (X): 407644
UTM Nord (Y): 4610114

Classificació

Número de fitxa 08053 - 374
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Popular Contemporani
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: La presència de branques de pi a proximitat i roldor a proximitat han afectat una petita part de la corona dreta, que s'acabarà desprenent si no es desbrossa el seu entorn i es tornen a posar les pedres al seu lloc.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A0080001700000H

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Data de registre de la fitxa: ds., 11/03/2017 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al costat dret d'un camí que transcorre paral·lel al torrent de cal Robert, i puja fins els Pivents. Un cop passat el gorg que es forma a la cruïlla de camins entre aquest i el que baixa des del mas de les Comes, cal continuar fins a passar per sota la línia elèctrica. La barraca està gairebé a peu de camí, envoltada de roldor i pi blanc relativament jove.

Està construïda al mig d'una feixa, adossada en un mur de pedra seca. És de planta circular, amb un interior certament irregular, que mesura 1,60 metres aproximadament. Els rocs més grossos, més o menys desbastats es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entremig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin.

La porta està orientada a l'est, amb una doble llinda plana i una lleixa al damunt. Els brancals són rectes, amb una lleugera inclinació del dret, que no queda alineat amb l'esquerra. Mesura 1,20 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,70 metres. Els murs tenen un gruix que oscil·la entre 65 i 70 cm aproximadament. La coberta és de volta per aproximació de filades. A l'exterior, conserva alguna llosa del voladís i part del recobriment, que en aquest sector és d'argiles. Entrant al fons, a mà dreta, hi ha un doble tinell, sobreposat perfectament executat. El que queda arran de terra mesura 1 metre de fondo per 0,48 metres d'alçada i 0,48 metres de costat. El segon mesura 0,68 metres de fondària per 0,45 metres d'alçada i 0,38 metres de costat. La seva funcionalitat, en tot cas el de la part més baixa queda ben definida: servia per endreçar-hi les eines amb mànec (xapo, perpalina, càvec). Té una única espitllera orientada al nord.

Aquest element es troba al costat d'una ruta ben coneguda dels excursionistes. Alhora que és mostra del ric patrimoni relacionat amb la viticultura, i caldria desbrossar el seu entorn i fer-ne un manteniment, ja que pot servir d'aixopluc en cas de pluges.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 8069.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castells i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta

quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

